

Sprog i diakront perspektiv

1 DEN GERMANSKE LYDFORSKYDNING

– Opdaget af bl.a. Rasmus Rask.

- a** indoeuropæisk $*p t k/k k^w >$ germansk $*f þ h hw$
ie. $*p$ gr. *patēr* 'fader', lat. *pater* 'fader': da. *fader*
ie. $*t$ lat. *trēs* '3', gr. *treis* '3': eng. *three* '3', da. *tre*
ie. $*k/k$ gr. *hekatón* '100', lat. *centum* '100': da. *hundrede*
ie. $*k^w$ lat. *quod* 'hvilket': got. *hva* 'hvad', da. *hvad*
- b** indoeuropæisk $*(b) d ḡ/g g^w >$ germansk $*(p) t k kw$
ie. $*d$ gr. *déka* '10', lat. *decem* '10': got. *taihun* '10', da. *ti*
ie. $*ḡ/g$ lat. *grānum* 'korn': da. *korn*
ie. $*g^w$ gr. *gynē* 'kvinde': da. *kvinde*
- c** indoeuropæisk $*b^h d^h ḡ^h/g^h g^wh >$ germansk $*b d g w/b$
ie. $*b^h$ lat. *frāter* 'bror': da. *broder*
ie. $*d^h$ lat. *foris* 'dør', gr. *t^hyrā* 'dør': da. *dør*
ie. $*ḡ^h/g^h$ gr. *k^héō* 'hælde', lat. *fundō* 'hælde': da. *gyde*
ie. $*g^wh$ gr. *t^hermós* 'varm', lat. (førklass.) *formus* 'varm': da. *varm*

2 PALATALLOVEN I INDOIRANSK

– Opdaget af bl.a. Karl Verner, Vilhelm Thomsen og F. de Saussure.

- a** latin *quod* 'hvilken': sanskrit *kát* 'hvad'
græsk *lýkos* 'ulv': sanskrit *vṛka-* 'ulv'
- b** latin *-que* 'og': sanskrit *ca* 'og' (sanskrit *c* udtales som dansk *tj* i *tjans*)
latin *sequitur* 'følger': sanskrit *sácate* 'ledsager'
- Hvorfor har sanskrit i nogle tilfælde *k-*, i andre tilfælde *c-*?

3 DIAKRONI OG SYNKRONI

- Strukturalisterne synes at sprog er spændende som SYNKRONE systemer.
- Det indoeuropæiske obstruentsystem:

	klusiler			frikativer	
	ustemt	stemt	stemt aspireret	ustemt	stemt
labial	<i>p</i>	<i>b</i>	<i>b^h</i>		
dental	<i>t</i>	<i>d</i>	<i>d^h</i>	<i>s</i>	[<i>z</i>]
palatal	<i>ĥ</i>	<i>ĝ</i>	<i>ĝ^h</i>		
velar	<i>k</i>	<i>g</i>	<i>g^h</i>		
labiovelar	<i>k^w</i>	<i>g^w</i>	<i>g^{wh}</i>		

- Det germanske obstruentsystem:

	klusiler		frikativer	
	ustemt	stemt	ustemt	stemt
labial	<i>p</i>	<i>b</i>	<i>f</i>	[<i>β</i>]
dental	<i>t</i>	<i>d</i>	<i>þ s</i>	[<i>ð</i>] <i>z</i>
palatal	<i>k</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	[<i>g</i>]
labiovelar	<i>k^w</i>		<i>h^w</i>	